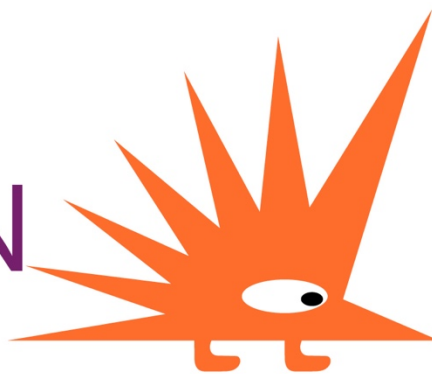

The 33rd Ljubljana Biennial of Graphic Arts
33. grafični bienale Ljubljana, 7.6.–29.9.2019

CRACK UP – CRACK DOWN VICE V LISICE

Beseda kuratorskega tima Slavs and Tatars
ali

Je res, kot je trdil George Orwell, vsaka šala že majhna revolucija?

Grafični bienale Ljubljana, ki ga bomo letos spremljali že trintridesetič, ima bogato in dolgo zgodovino. V času hladne vojne je bil zaradi dejstva, ker je bila Jugoslavija članica neuvrščenih, ena od redkih in zato neprecenljivih platform, kjer so se lahko umetniki iz držav Varšavskega pakta srečevali z umetniki iz severnoatlantskega zavezništva. Z osredotočanjem na grafične izdaje, grafike ter druga dela na papirju je omogočal demokratičnost dostopnosti, saj je bilo pošiljanje in s tem širjenje grafičnih del razmeroma poceni. Vendar sta v poznih osemdesetih in na začetku devetdesetih let 20. stoletja geopolitični pomen in medijska specifičnost ljubljanskega grafičnega bienala doživljala udarec za udarcem. Konec hladne vojne in poznejše vojne v Jugoslaviji je izbrisal pomen dediščine neuvrščenih, konceptualna umetnost pa je medtem postala vidnejša tako v institucionalnem kot ekonomskem pomenu ter presegla tradicionalne poglede na umetniške forme.

Ti dve historični bienalski točki G, če ju tako imenujemo – geopolitičnost in grafičnost –, sta aktualni še danes, četudi se izražata bolj razpršeno. Kajti razvrednotena niso bila zgolj določena področja znotraj umetniških polj, temveč tudi tiste nestabilne meje, vzpostavljene v obdobju hladne vojne, na katere je stavilo besedišče 20. stoletja. So identitetne politike progresivne ali reakcionarne? So nekdanje jugoslovanske republike na območju Vzhodne, Južne ali Srednje Evrope? Ali gre pri ohranjanju jezika za kozmopolitski ideal ali za nacionalistično nebrzdanost? Zakaj torej ne bi raje poskusili grafičnemu, namesto da ga razumemo kot medij oziroma sredstvo – in ki se običajno uporablja za razlikovanje med tistimi, ki sodijo vanj, in tistimi, ki ne –, povrniti njegove filološke vrednosti in ga razumeti kot agens diskurzivnih formacij?

Čeprav imata grafična umetnost in satira izrazito različno zgodovino, obe zadržujeta, da govorita ljudem in da to počneta v njihovem imenu. Satiro se pogosto povzdiguje, ker z izgovarjanjem resnice nastavlja oblasti ogledalo, in prav to ji nemara zagotavlja pristno vlogo petrijevke v svetu postresničnostnih bakterij. Ta večglava kreatura je v različnih obdobjih prevzemala različne vloge, od oblike popularne filozofije do pikre kritike, zaradi njenih teženj k moraliziranju so jo pogosto razumeli tudi kot konservativen žanr. Odlično uspeva v avtoritarnih režimih: od bogatih tradicij komunističnega humorja v Srednji in Vzhodni Evropi

do številnih primerov z Bližnjega vzhoda. Danes smo ob vrnitvi politike trde roke v zahodnih družbah znova priča razcvetu različnih oblik komedije in satire.

Razmah populizma po vsem svetu, ki se pogosto pojavlja v redukcijskih in revanšističnih oblikah, je spodbudil živahne razprave o tem, kdo predstavlja ljudstvo. Žanr satire se je v stoletjih izkazal kot posebej učinkovit pri obravnavanju tovrstnih vprašanj, čeprav je od nekdaj dvigoval precej prahu. Kljub vrtoglavemu poteku dogodkov v zadnjem času pa bi bilo dobro, če bi se zgledovali po retroaktivni maskoti, modrem norčku hodži Nasredinu, ki se ga pogosto upodablja, kako ritensko sedi na oslu, in se torej ozrli v preteklost, da bi bolje razumeli sedanost. Ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja smo bili priča razcvetu satiričnih revij po vsem svetu: *Simplicissimus* v Nemčiji, *Punch* v Veliki Britaniji, *Molla Nasredin* v Kavkazu, *l'Assiette au Beurre* v Franciji, *Pavliha* v Sloveniji, če omenimo le nekaj likov. Cenovna dostopnost tiska je pomenila pravo poživitev za vse, ki so trpeli pod brutalnim kolesjem sodobnosti, naj je šlo za industrijsko revolucijo v Evropi ali kolonializem na Bližnjem vzhodu, v Afriki in južni Aziji. V današnjem času se podobno dogaja zaradi vedno večje dostopnosti strojne in programske opreme v spregi z različnimi platformami družbenih medijev, kar omogoča plodno platformo za satiro, ki je v temelju spet grafična in se razkriva v obliki mema ali protestnega plakata.

Umetniški kolektiv Slavs and Tatars se na 33. grafičnem bienalu Ljubljana posveča premisleku o grafičnem, a ne zgolj v pomenu medija kot takega, temveč v pomenu njegove zmožnosti za delovanje, kot o agensu. Premisliti namerava zlasti o tem, kako grafični jezik, ki je sicer namenjen jasnosti, omogoča večpomenskost, ki je ključnega pomena za afektivni potencial umetnosti kot tudi za odpor na ravni infrapolitik. Satira lahko glede na različne stopnje žaljenja draži, zbada ali ustrahuje. Je res, kot je trdil George Orwell, vsaka šala že majhna revolucija? Ali je nasprotno smeh zgolj ventil za sproščanje pritiskov in napetosti, ki bi sicer vodili v politični prevrat? Razstava *Vice v lisice* bo z več vidikov obravnavala satiro in grafičnost ter ob zgodovinskem delu predstavila tudi dela sodobnih umetnikov, založnikov, teoretikov, aktivistov, novomedijskih polemikov, stand up komikov in drugih.

(iz Vodiča)